

INWESTORSKI PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

**Reprezentacyjna brama wjazdowa
prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r.**

w B R N I U

pow. dąbrowski, woj. małopolskie

Inwestor:

POWIAT DĄBROWSKI
Zarząd Powiatu w Dąbrowie Tarnowskiej
33-200 Dąbrowa Tarnowska
ul. Berka Joselewicza 5
NIP: 871-153-63-83

Opracował:

mgr PAWEŁ DZIURAWIEC
KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
Nr 3658 dypl. ASP Kraków
Nr 14507 ZPAP tel. 603-546-213

mgr Paweł Dziurawiec
konservator dzieł sztuki
33-100 Tarnów ul. Słowików 9
tel. 14 / 624-09-74 603-546-213

pdziurawiec@poczta.onet.pl

Niniejszy załącznik
stanowi integralną część do:

Decyzji

Zwolenia 131.

ustanowienia

opinii

z dnia 30.03.2022

T A R N Ó W 2021-04-06

Z up. Małopolskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

p.o. Kierownika Delegatury w Tarnowie
mgr Andrzej Szpunar

Dzielo konserwatorskie oraz Program Prac Konserwatorskich objęte są Prawem Autorskim

1. Dane inwentaryzacyjne obiektu.

- tytuł i nazwa: Reprezentacyjna **BRAMA WIAZDOWA** prowadząca na teren barokowego ogrodu
- autor: nieznany,
- fundator: Jan Franciszek Konopka (1855-1948)
- czas powstania: ok. 1890r.¹
- materiał i technika wykonania: brama murowana z cegieł, tynkowana, z elementami odlewanyymi i ciągniętymi szablonem, z kutymi z żelaza kratami, odnawiana poprzez tynki i zacierki cementowe, malowana farbami, pobiałami
- miejsce przechowywania: południowo zachodni narożnik założenia dworsko – parkowego w **B R N I U** (PODBORZU) pow. dąbrowski, woj. małopolskie.
Front bramy w kierunku południowym, na wprost drogi do Olesna.
- właściciel obiektu: Powiat Dąbrowski, 33-200 Dąbrowa Tarnowska ul. Berka Joselewicza 5
- trwały zarząd: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Brniu, 33-210 Olesno.
- wymiary: 64,31m szerokość całej bramy i fragmentu ogrodzenia, szerokość bramy 8,77m
6,14m wysokości, światło bramy 3,11m szerokości i 4,30m wysokości,
światło bramek bocznych 1,22m szerokości i 2,03m wysokości;
16 szt. słupków o wymiarach 3,96m wysokości, przekrój 0,84 x 0,84m
- inwentaryzację architektoniczną wykonał na zlecenie Starostwa Powiatowego Dąbrowie Tarnowskiej inż. Marcin Cygan., Gliwice luty 2009 r. w pracowni architektonicznej ART DOM Rafał Tokarek 44-122 Gliwice ul. ZWM 11/9, tel. (032) 232-82-13, faks (032) 232-82-14, e-mail: art_dom@wp.pl
- napisy: na szarfię, pod herbem w zwieńczeniu bramy, szczytkowy napis „VICTOR.....”
herb Nowina²

¹ Dr Andrzej B. Krupiński - Studium historyczno-konserwatorskie barokowego ogrodu, zespołu dworsko-parkowego w Brniu gmina Olesno i ich otoczenia - Dąbrowa Tarnowska - grudzień 2009 str. 15 /maszynopis/

² Herb NOWINA w polu błękitnym zawisa kottowa srebrna z zaćwieczonym mieczem. Klejnot noga zbrojna złota.

- opis inwentaryzacyjny obiektu:

„Jest to neobarokowy obiekt (...) nawiązujący do bram i portali typu palladiańskiego, których wzór stworzył w XVI w. włoski architekt czasów renesansu Andrea Palladio. Ma ona postać dużej arkady o spłaszczonym łuku i profilowanym gzymsie z herbem rodowym Konopków – Nowina umieszczonym na niewielkim kartuszu, zwieńczonej trójkątnym przyczółkiem z trzema sterczynami. Po obu stronach owej arkady znajdują się dwie niewielkie bramki przeznaczone dla pieszych. Zamknięte łukami odcinkowymi związane są integralnie z arkadą wjazdową spadzistymi spływami. Ponadto po obu stronach bramnej arkady znajdują się połączone z nią dwa sześcioprzęsłowe, załamujące się odcinki murowanego ogrodzenia. Światła arkady wjazdowej i bocznych bramek oraz odcinki ogrodzenia wypełniają kute żelazne kraty.”³

Brama i słupki ogrodzenia są tynkowane na gładko, posiadają podziały na wypukłe płyciny o zaokrąglonych narożnikach; trójkątne płyciny w przyczółku, pola nad łukiem i pola nad bramkami oraz pola w przęsłach ogrodzenia zdobione są fakturalnym, nacinanym tynkiem. Dodatkowo brama zdobiona jest ornamentami ciągniętymi szablonem - gzymsy, krawędzie płycin; jest też element odlewany w formie przedstawiający kartusz herbowy z ornamentem zawijającym po bokach, szyszakiem rycerskim w zwieńczeniu i szarfą przy podstawie. Odlewany w formie jest też zwornik w głównym łuku bramy. Zdobiony jest on od frontu liściem akantu i wolutami po bokach. Nad głównymi filarami bramy znajdują się dwie sterczyny (prawdopodobnie odlewane) o spadzistych na cztery strony fakturalnych ścianach a ich krawędzie styku łączą woluty o niewielkich ślimacznicach na obu końcach. Górą sterczyny posiadają gzymsowane. Na szczycie trójkątnego przyczółka znajduje się czworoboczny cokół, prawdopodobnie pod rzeźbę (obecnie jej brak).

Brama była odnawiana i w ostatniej warstwie historycznej została pomalowana podbarwianą na lekko żółto-różowy kolor pobiałą wapienną. Pierwotna kolorystyka bramy również była zbliżona do koloru rozbielonej puccoli, gdyż prawdopodobnie została wykonana przy zastosowaniu cementu romańskiego.⁴

³Dr Andrzej B. Krupiński - *Studium historyczno-konserwatorskie barokowego ogrodu, zespołu dworsko-parkowego w Brniu gmina Olesno i ich otoczenia* - Dąbrowa Tarnowska - grudzień 2009 str. 15 /maszynopis/

⁴ „Cementy romańskie – wysokohydrauliczne spoiwa, były podstawowym materiałem do ekonomicznego i łatwego wytwarzania sztukaterii na elewacjach budynków w XIX i na pocz. XXw. Produkowano je poprzez wypalenie naturalnie występujących złóż węgla wapnia o wysokiej zawartości gliny – margli. Wypalone kamienie były mielone i przechowywane w drewnianych beczkach. Cementy romańskie odróżniały się od innych hydraulicznych materiałów przede wszystkim krótkim czasem wiązania, piękną fakturą powierzchni i kolorem, niewielkim skurczem podczas wiązania oraz doskonałą odpornością na wpływy atmosferyczne. W XXw. zanika

Przejście w bramie i małych bramkach oraz pola między słupkami wypełniają kute żelazne kraty. W poziomie składają się z odcinkowego, odwróconego łuku i dwóch wsporników, pionowe sztachety górą zakończone są formą przypominającą lilię andegaweską, dołem sztachety łączone są małymi łukami, w których szczytach również znajdują się lilie. Odcinki łuku łączące się z filarami wypełnione są ornamentem rocaille. Krata w bramie głównej posiada ozdobny zamek z klamką, boczne bramki się nie otwierają, brak zawiasów, są wmurowane.

2. Stan zachowania obiektów i przyczyny zniszczeń

Czas powstania obiektów jest w miarę dokładnie określony, nie znane są jednak okoliczności i daty przeprowadzanych remontów. Od chwili powstania minęło już 130 lat i w tym czasie obiekt był wielokrotnie odnawiany, ale ciągle ulega zniszczeniu.

Główne przyczyny zniszczeń to :

- zniszczenia mechaniczne powstałe z przyczyn przyrody np. spadające gałęzie, ale przede wszystkim z działania ludzi. Są to uszkodzenia powstałe w czasie dwóch wojen światowych, uszkodzenia powstałe w czasie eksploatacji oraz uszkodzenia powstałe w czasie nieumiejętnie przeprowadzanych remontów.

- zniszczenia fizyko – chemiczne powstałe na wskutek nasączenia wodą materiałów budowlanych, ich rozmarzania; uszkodzeń spowodowanych przez krystalizujące sole jakie wraz z wodą gruntową przedostały się do części przyziemnych; uszkodzeń powstałych na wskutek wypłukiwania przez wodę spoiwa; osadzania się produktów korozji, zabrudzeń; powstawania korozji metalu; uszkodzeń powstałych na wskutek skurczu materiałów pod wpływem temperatury; płowienia koloru farb pod wpływem światła a także zmian chemicznych składu spoiw pod wpływem zanieczyszczeń powietrza.

- zniszczenia biologiczne powstałe poprzez rosnące mchy, glony i porosty na ocienionych fragmentach bramy ale przede wszystkim poprzez rosnące w bliskiej odległości od budowli krzaki, drzewa i roślinność wijącą się, wspinającą się po kratkach ogrodzenia. Duże skupisko roślinności powoduje zwiększoną wilgotność otoczenia, utrudnione parowanie gdyż zacienienia, a także swym systemem korzeniowym uszkadza podziemne części, fundamenty. Opadające w jesieni liście zasłaniają dolne części bramy, uniemożliwiają odparowanie wody a gdy zbutwieją powodują, że podnosi się teren wokół budowli.

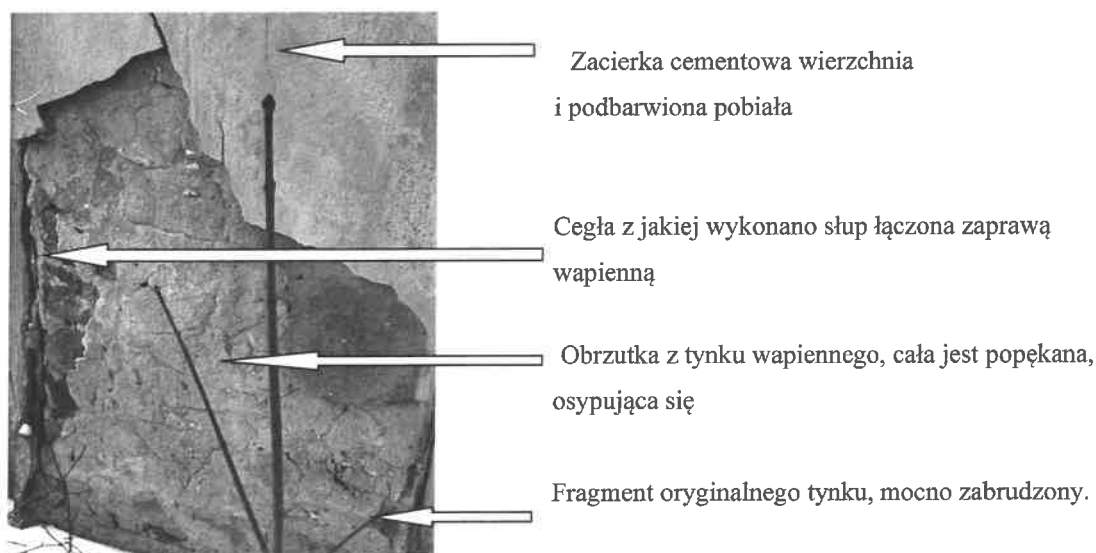
stosowanie cementów romańskich, wypieranych przez nowsze cementy portlandzkie, które w końcu zdominowały rynek.”–H.Szeląg, A.Garbacik, P.Pichniarczyk, T.Baran–**Cement romański wczoraj i dziś**

Część zniszczeń powstała na wskutek działalności człowieka, gdy nieumiejętnie starał się odnowić bramę. Zniszczenia mogły też powstać z powodu złego wykonania samej bramy. Zastosowano zbyt słaby fundament, o zbyt płytkim posadowieniu, stąd niektóre słupy ogrodzenia się przechylają. Prawdopodobnie brak też izolacji poziomej i pionowej. Powoduje to nadmierne zawilgocenie przyziemnych części, które dodatkowo obsypane są ziemią, „utopione” są w ziemi, być może też w wyniku podniesienia się poziomu drogi.

Woda wstępująca z gruntu niesie ze sobą sole, które krystalizując powodują rozsadzanie zaprawy, cegły, powstają mikropęknięcia, szczeliny. W te szczeliny wnika woda i zamarzając odspaja tynk od podłoża. Zniszczone cegły, o osłabionej wytrzymałości również nie podtrzymują zaprawy, która się łuszczy, powstają pęcherze.

Takie same zniszczenia może też powodować twarda zaprawa cementowa jaką zastosowano do renowacji, odnowienia uszkodzonych tynków. „Zacierka cementowa, szlichta”, jest bardzo twarda, ma silny skurcz, który powoduje jej spękanie. Ponieważ bardzo silnie przylega do powierzchni tynku (nakłada się ją na zmoczony tynk) powoduje pęknięcia tynku, tynk łuszczy się wraz z twardą, nieprzepuszczającą wody zacierką.

Wszystkie te zniszczenia można zaobserwować na bramie i słupach ogrodzenia. Wszystkie zwieńczenia słupów mają bardzo uszkodzone gzymsowanie. Występują liczne pęknięcia i ubytki. Na większości słupów oraz na samej bramie występują duże ubytki tynku, odsłonięta jest cegła lub wcześniejsze warstwy tynku. Przęsła pomiędzy słupami mają odparzony tynk, występują też duże ubytki. W przyziemiu słupa nr 2 od strony wschodniej brak jest dużego fragmentu tynku, ale w tej naturalnej odkrywce widoczne są warstwy technologiczne i nawarstwienia.

Słup nr 2 od wschodu

Najbardziej jednak zniszczona jest sama brama. Występują bardzo liczne złuszczenia, pęcherze oraz ubytki zwłaszcza w elementach ozdobnych ciągniętych szablonem. Brak jest gzymsowania na słupie nr 9 od strony zachodniej, jest też duży ubytek gzymsowania cokołu pod sterczyną od strony południowo-zachodniej.

Słup nr 11 posiada bardzo liczne pęknięcia, złuszczenia i pęcherze od strony południowej i wschodniej. Na wewnętrznej stronie słupa nr 10, od strony wschodniej, pod gzymsowaniem jest duży ubytek tynku, aż do warstwy podkładowej, występują liczne pęknięcia. Podniebia wszystkich łuków łuszczą się a w bramce dla pieszych, na słupie nr 10, brak jest dużego fragmentu tynku, aż do cegieł.

Zniszczony jest też sam herb Nowina. Brak jest jednego elementu zawijanego z lewej strony, uszkodzona jest podstawa szyszaka, sam szyszak i korona w klejnocie herbu. Napis na szarfie jest nie czytelny. Cały herb jak i też zwornik pomalowane są po wierzchu mleczkiem cementowym a następnie pobiałą w kolorze rozbielonej puccoli. Mleczko cementowe się łuszczy, jest popękane, uszkadza sam odlew, który prawdopodobnie wykonany jest z cementu romańskiego. Spływająca woda rozmyła odlew, staje się coraz mniej czytelny.

Mleczkiem cementowym odnawiano cały obiekt, starano się pod nim ukryć zabrudzenia, wszystkie pęknięcia, szczeliny i drobne ubytki a kładziono go w dobrej wierze chcąc „wzmocnić” strukturę tynków.

Na przęsłach pomiędzy słupkami występują poważne pęknięcia. Są one między słupem 2 a 3, słupem 3 a 4, słupem 13 a 14, a między słupem 11 a 12 występuje ubytek i pęknięcie w nakrywie; wszystkie te ubytki i pęknięcia od strony południowej. Brak jest też tynku nacinanego między słupem 7 a 8 oraz całkowity ubytek tynku na przęśle między słupem 17 a 18

Wszystkie powierzchnie bramy są poważnie zabrudzone (blisko drogi i pod drzewami), występują zacieki, plamy, prześwitujące z pod pobiałą ciemne uzupełnienia cementowe a dodatkowo od strony północnej oraz częściowo od południowej w miejscach zacienionych występują plamy glonów i mchów. Zniszczenia chemiczne to głównie powstająca czarna fałszywa patyna pod wpływem zanieczyszczeń powietrza. Kwaśne deszcze powodują rozkład chemiczny spoiwa, wypłukiwanie powstających soli do powierzchni, a następnie trwale przytwierdzające smołowate zanieczyszczenia powietrza i sadzę. Powierzchnia bramy jest zabrudzona, czarna, zwłaszcza na sterczynach.

Brama posiada elementy metalowe, kraty i bramki. Są one poważnie skorodowane ale też pocięte. Najbardziej pocięta jest krata między 2 a 3 słupem. Charakter zniszczeń sugeruje, że do zniszczeń doszło w wyniku wywrócenia się drzewa lub spadła duża gałąź. Siła uderzenia była tak duża, że krata na słupie nr 3 została wyłamana i został odkruszony duży fragment tynku. W kracie między 1 a 2 słupem został pocięty i wyłamany dolny rząd lili andegaweńskich (akt wandalizmu?). W ten sam sposób została wyłamana jedna lilia w przeszle między 6 a 7 słupem. W bramie głównej pocięte są sztachety, uszkodzony jest zamek, cokolik wykonany z blachy jest poważnie skorodowany. Bramka z trudem się otwiera, gdyż jest za wysoko usypany teren wokół bramy.

Brak jakichkolwiek przekazów źródłowych (fotografii, planów) uniemożliwia pełne odczytanie zamysłu kompozycyjnego bramy. Prawdopodobnie na jej szczycie, na czworobocznej kostce, umieszczona była pełnoplastyczna rzeźba. Znając pozostałe rzeźby będące na wyposażeniu pałacu i ogrodu należy się domyślać, że była to rzeźba z wapienia pińczowskiego, być może Atena, Wenus lub orzeł.

3. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Minęło wiele lat od ostatniego dużego remontu elewacji całej bramy i znajdujących się na niej zabytkowych detali architektonicznych. Ostatni remont w znaczący sposób nie poprawił kondycji wapiennych tynków, a wręcz stał się przyczyną do powstania nowych zniszczeń.

Konieczny będzie remont całej elewacji a wraz z nią poszczególnych detali architektonicznych. Przewiduje się przeprowadzenie konserwacji technicznej i estetycznej w takim stopniu aby jak najbardziej zbliżyć całość do wyglądu pierwotnego.

Do działań czysto technicznych należeć będzie odsłonięcie dolnych fragmentów bramy i ogrodzenia zasypanych ziemią, tak głęboko, dokąd widoczny będzie opracowany na gładko fragment muru. Od strony północnej cokół między 1 a 2 słupem jest niżej odsłonięty niż od frontu, od strony południowej. Dobrze jest widoczny wałek i jeszcze fragment pionowej ściany. Teren wokół bramy należy tak zniwelować aby uzyskać spadek od bramy na zewnątrz.

W trakcie odsłaniania części cokołowej konieczne trzeba wykonać izolację poziomą muru na wysokości styku muru z gruntem. Wykonywanie izolacji pionowej nie jest konieczne, gdyż brama i ogrodzenie nie posiada pomieszczeń podziemnych. Do wykonania izolacji poziomej proponuje się metodę iniekcijną środkiem hydrofobowym w wywiercone otwory lub metodą podcinania wstawienie trwałej przegrody ze specjalnej folii.

Dalsze działania mają również znaczenie estetyczne. Odparzone, spęcherzone tynki należy skuć bez względu na to czy posiadają detale architektoniczne czy nie. Od strony północnej należy skuć wszystkie tynki (są gładkie bez sztukatorskich wykończeń). Przed dalszymi pracami konieczne będzie usunięcie lub zablokowanie soli znajdujących się w murze. Zostanie to wykonane metodą nałożenia tynków renowacyjnych, solochłonných zgodnie z normami WTA.

Pozostawione tynki, sztukaterie, które nie wykazują pod sobą pustych przestrzeni należy oczyścić z nawarstwień w sposób mechaniczny. Do czyszczenia z warstw pobiał, cienkich zacierek cementowych, można zastosować czyszczenie metodą piaskowania CP. Szczególnie ostrożnie należy czyścić elementy odlewane, herb i zwornik z liściem akantu aby nie porobić dodatkowych zniszczeń. Odlewy te są bardzo słabe mechanicznie, pudrują się, sypią. Być może konieczne będzie wcześniej wykonanie impregnacji wzmacniającej żywicą z estru etylowego kwasu krzemowego. Doczyszczanie odlewów z nawarstwień mleczka cementowego należy wykonać ręcznie przy użyciu dłutek i noża oraz zeszlifowując kamieniami ściernymi.

Po odczyszczeniu przeprowadzona zostanie dezynfekcja powierzchni tynkowanych (szczególnie od strony północnej) z zielonych nawarstwień glonów przy pomocy preparatu Algat firmy Altax, lub Alkutex BFA-Entferner firmy Remmers, lub Sto-Fungal firmy STO-ispo; lub Algizid Z firmy KABE lub Septobud 1008 firmy Kreisel (receptura na opakowaniu)

Popękane gzymsowania, nakrywy prześel między słupami, sama brama zostaną sklejone przy pomocy żywic hybrydowych łączących się z materiałami wilgotnymi. Jako wzmocnienie połączeń mogą być zastosowane pręty z metalu niekorodującego lub z włókna węglowego (np. metodą StatiWall⁵, StatiCAL⁶)

⁵ https://statiwall.pl/?gclid=EAJaIQobChMly--gmsvV7wIVCbLtChlmAgzFEAAAYASAAEgIks_D_BwE

⁶ https://centrum-famar.com.pl/statical-naprawa-pekniec/?gclid=EAJaIQobChMlrZaH6MvV7wIVjtrVCh2VTQ21EAAYAiAAEgLuwfD_BwE

Impregnacje wzmacniającą podłoże proponuje się wykonać preparatami z estru etylowego kwasu krzemowego lub wodną mikroemulsją silionową.

Uzupełnienie ubytków tynków i sztukaterii proponuje się wykonać fabrycznymi specjalistycznymi zaprawami mineralnymi renomowanych firm z branży materiałów konserwatorskich np. Remmers⁷, STO-ispo⁸, Keim⁹, „Złoty Wiek firmy Atlas¹⁰” i farby firmy Caparol.¹¹ Do prac należy zastosować najlepsze materiały konserwatorskie. Kitowanie ubytków sztukaterii zostanie przeprowadzone ręcznie za pomocą szablonów i z „wolnej ręki”, po rzeźbiarsku w przypadku uzupełnień elementów odlewanych. W miejscach głębszych ubytków zostaną wstawione zbrojenia z metalu nie korodującego, następnie zostanie wykonana warstwa szczepna i podkładowa z gruboziarnistej zaprawy, całość zostanie wykończona szablonem z drobnoziarnistej zaprawy. Do zaprawy dodawane będą substancje zwiększające przyczepność.

W części cokołowej, najbardziej zniszczonej, jako tynk renowacyjny należy zastosować wysokoporowatą zaprawę renowacyjną, krzemoorganiczną o zdolności kumulacji soli przez znaczny okres czasu np. system renowacyjny firmy Remmers (Grundputz, Feinputz); system renowacyjny firmy Kreisel (obrzutka renowacyjna 910, tynk podkładowy 920, tynk wierzchni 921 lub 922); system renowacyjny firmy Caparol – Capatect (Vorspritz- obrzutka, Porengrundputz- podkład, Sanierputz Rapid- tynk); system renowacyjny trasowy jednowarstwowy firmy Baunit-Bayosan; system renowacyjny „Złoty Wiek TP – 03” firmy Atlas.

Z uwagi na wielokolorowość uzupełnień i wcześniejszą niejednorodność kolorystyczną bramy, proponuje się scalić całość za pomocą farb wysoce paro przepuszczalnych, silikatowych np. SISI 004 firmy Kreisel, lub Calsilit F firmy KABE, lub Captect 130 S firmy Caparol, lub Fasadefinish Silitol firmy Caparol, lub AmphiSilan Plus firmy Caparol, lub Mineralfarbe OH firmy Remmers, lub Silikatfarbe D firmy Remmers, lub Złoty Wiek S – 02 firmy Atlas. Ewentualne „postarzanie” i rozbijanie gładkości powłok malarskich można wykonać farbami laserunkowymi np. Historic Lasur firmy Remmers. Kolor zostanie przedstawiony do akceptacji Komisji Konserwatorskiej po wcześniejszym wykonaniu stosownego projektu i wymalowaniu

⁷ Firma Remmers – WWW.remmers.pl

⁸ Firma STO-ispo – WWW.sto.pl

⁹ Firma Keim – WWW.keim.pl

¹⁰ Firma Atlas – WWW.atlas.pl

¹¹ Firma Caparol – WWW.caparol.pl

próbek wielkości co najmniej 50 x 50cm. Kolor powinien nawiązywać do elewacji wykonanych w technice cementów romańskich (rozbielonej pucolii).

Przed bezmyślnym zniszczeniem odnowionej elewacji proponuje się wykonanie do wysokości ok. 2m zabezpieczenia preparatem antygrafitti, np. produkcji SiP z Nowej Sarzyny. Preparat Antygrafiti umożliwia łatwe usuwanie przy pomocy ciepłej wody i szczotki zabrudzeń oraz malowanie grafitti.

Szczególnie dużo zniszczeń powstało w wyniku nasączenia wodą. Dlatego proponuje się okucie blachą tytan-cynk górnego gzymsu przyczółka, głównego gzymsu bramy i obu spływów nad bocznymi bramkami. Okucie należy wykonać w ten sposób aby woda odprowadzana była z tyłu bramy poprzez 4 zygacze. Okucie gzymsu głównego bramy powinno na tyle wystawać poza lico ściany aby spływająca kropla wody spadała u podstawy bramy a nie na ścianę. Okucia zostaną pomalowane w kolorze dostosowanym do kolorystyki całej elewacji, np. szarym lub imitując okucia miedziane w kolorze zielonym, grynspanowym. Podobnie można rozważyć okucie blachą i wyraźnym kapinosem zwieńczeń nad wszystkimi słupami ogrodzenia.

Na czas konserwacji elementów murowanych wszystkie elementy metalowe (kraty, bramki) powinny zostać zdemontowane. W czasie demontażu konieczne jest trwałe zaznaczenie kolejności demontowanych elementów. Wszystkie wymagają konserwacji ze względu na ich stan zachowania. W pierwszej kolejności powinny zostać wyprostowane na gorąco w kuźni pocięte elementy, następnie zrekonstruowane brakujące fragmenty oraz przygotowane otwory do montażu na śruby. Nowy sposób montażu krat w ogrodzeniu polegał będzie na wmurowaniu w słupy ogrodzenia trzpieni z otworami a kraty połączone z nimi byłyby przy pomocy śrub. Otwory w trzpieniach i w kratkach powinny być większe niż śruby, którymi kraty będą mocowane aby umożliwić luźne przesuwanie się łączy w czasie rozszerzania i kurczenia się metalu pod wpływem temperatury. Kraty wystawione są w kierunku południowym tak więc przyrost wymiaru kraty w lecie może być znaczny, tak jak i skurcz w czasie mroźnej zimy. Jedynie zawiasy w bramie będą zamontowane w dotychczasowy sposób gdyż szczelina pomiędzy oboma skrzydłami bramy jest znaczna.

Zabezpieczenie antykorozyjne krat i bramki zostanie wykonane metodą cynkowania ogniowego. Wcześniej jednak należy usunąć produkty korozji i wcześniejsze warstwy farb. Najlepiej wykonać to metodą piaskowania na sucho lub

metodą sodowania przy użyciu sprężonego powietrza o bardzo dużych prędkościach. Dodatkowe odczyszczenie z produktów korozji można wykonać metodą chemiczną ale tuż przed cynkowaniem. Po cynkowaniu kraty należy wymalować specjalną farbą na wyroby cynkowane w kolorze czarnym, matowym.

Uzupełnieniem zagospodarowania otoczenia wokół bramy, po wycięciu krzaków i płożącej się roślinności, powinno być ułożenie kostki betonowej imitującej kamień piaskowiec w jasnym kolorze lub wysypanie terenu drobnym żwirem. Działania te mają na celu zmniejszenie skutków zabrudzenia i nawilżenia części cokołowej bramy i ogrodzenia wodą rozbryzgową jaka powstaje w czasie opadów. Kostka powinna być ułożona ze spadkiem na zewnątrz na podsypce piaskowej, żwir zaś powinien być ograniczony krawężnikiem betonowym w odległości ok. 0,5m od bramy a jego warstwa powinna być co najmniej na 20cm aby uniemożliwić wzrost trawy i drobnych roślin. W czasie bieżącej opieki trawa powinna być usuwana.

Dopełnieniem całego procesu odnowienia bramy powinno być zaprojektowanie i wykonanie (może być metodą odlewu w formie silikonowej) pełnoplastycznej rzeźby ze zwieńczenia bramy. Po dokładnych kwerendach i badaniach porównawczych powinna zostać zaproponowana komisji konserwatorskiej rzeźba, która kształtem, wielkością i tematyką odpowiadała by całości.

Z przeprowadzonych prac powinna zostać sporządzona dokumentacja pisemna i fotograficzna.

3. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE REMONTOWO - KONSERWATORSKIE

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania.
2. Usunięcie roślinności rosnącej wokół obiektu, krzaków, roślin płożących.
3. Trwałe zaznaczenie na metalowych przesłach ogrodzenia kolejnej numeracji.
4. Demontaż metalowych krat i bramek.
5. Usunięcie nasypu ziemi wokół obiektu tak aby odsłonić część cokołową i częściowo fundament.

6. Nawiercenia otworów do izolacji poziomej metodą iniekcijną środkiem hydrofobowym.¹²
7. Suszenie otworów a następnie wlanie środka hydrofobowego. Zasklepienie wywierconych otworów.
8. Postawienie rusztowań wokół słupów i bramy.
9. Impregnacja wzmacniająca ornament odlewany – herb i konsola w łuku bramy, żywicą estru etylowego kwasu krzemowego.
10. Usunięcie mechaniczne wszystkich luźnych, spęcherzonych, łuszczących się tynków i osłabionych gzymsów.
11. W partii przyziemia spoiny w murze należy wyskrobać na głębokość 2 do 3cm.
12. Odczyszczenie metodą CP z nawarstwień farb, pobiał i zacierek cementowych powierzchni tynków. Czyszczenie metodą sodowania z wszystkich nawarstwień.
13. Ręczne doczyszczenie ornamentów przy pomocy dłutek, noży i szlifując kamieniami ściernymi z nawarstwień mleczka cementowego.
14. Impregnacja wzmacniająca podłoże (osłabioną cegłę, zachowane tynki podkładowe) mikroemulsją akrylową.
15. Wykonanie wzmocnień przy użyciu prętów ze stali nierdzewnej wszystkich pęknięć muru i słupów. (metoda StatiWall lub StatiCal)
16. Wykonanie obrzutki z tynków renowacyjnych WTA zgodnie z recepturą i systemem wybranej firmy.¹³
17. Wykonanie tynków renowacyjnych, podkładowych, wysokoporowatych, solo chłonnych.
18. Wykończenie powierzchni drobnoziarnistym tynkiem renowacyjnym.
19. Wykonanie zbrojenia z metalu niekorodującego lub włókna węglowego wklejonych na kleju hybrydowym w miejscach przeznaczonych pod rekonstrukcje sztukaterii. Sklejenie pęknięć.
20. Wykonanie szablonu i prowadnic do prowadzenia szablonu.
21. Wykonanie rdzenia sztukaterii z zaprawy gruboziarnistej.
22. Wykończenie powierzchni sztukaterii z zaprawy drobnoziarnistej.
23. Wykonanie uzupełnień ubytków ręcznie szpachelkami sztukatorskimi na elementach odlewanych z zaprawy drobnoziarnistej lub z zaprawy do renowacji kamienia. Do kitu dodawanie substancji zwiększającej przyczepność kitu.
24. Zamontowanie w murze metalowych trzpieni do montażu krat ogrodzenia.

¹² Metoda wykonania izolacji poziomej zgodnie z programem wymienionych wyżej firm.

¹³ System i receptura nakładania tynków renowacyjnych zgodnie z programem wymienionych wyżej firm.

25. Gruntowanie wysezonowanych tynków preparatem wzmacniającym i częściowo hydrofobizującym jako podkład pod warstwę farby.
26. Wykończenie powierzchni tynków warstwą farby silikatowej lub silikonowej zgodnie z projektem i w odpowiednim kolorze zatwierdzonym przez Komisję Konserwatorską. Postarzenie powłoki malarskiej farbą laserunkową.
27. Zabezpieczenie ścian bramy preparatem Antygrafitti.
28. Założenie blaszanych okuć gzymsów, pomalowanie okuć zgodnie z projektem na kolor szary lub zielony.
29. Ułożenie krawężników, ewentualnie kostki imitującej jasny piaskowiec lub wysypanie wokół bramy drobnego żwiru na grubość 20cm.
30. Konserwacja metalowych krat i bram.
 - a. Demontaż
 - b. Prostowanie na gorąco pogniętych elementów
 - c. Rekonstrukcja uszkodzonych, brakujących elementów
 - d. Naprawa zamka
 - e. Czyszczenie z rdzy i farby metodą piaskowanie na sucho
 - f. Czyszczenie z rdzy metodą chemiczną
 - g. Zabezpieczenie antykorozyjne metodą cynkowania ogniowego
 - h. Zabezpieczenie antykorozyjne czarną matową farbą do wymalowań na ocynk
 - i. Montaż krat i skrzydeł bram na śruby i dyble
31. Ewentualna rekonstrukcja metodą odlewu rzeźby ze zwieńczenia bramy. Rzeźba zabezpieczona hydrofobowo.
32. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej pisemnej i fotograficznej z przeprowadzonych zabiegów.

mgr PAWEŁ DZIURAWIEC
KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
Nr 3658 dypl. ASP Kraków
Nr 14507 ZPAP tel. 603-546-213

Tarnów 2021-04-06

1. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Widok ogólny od strony południowej. Foto: Magdalena Skrzyniarz

2. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Widok ogólny od strony południowej. Foto: Magdalena Skrzyniarz

3. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU** (PODBORZU) gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie. Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie prawej małej bramki od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, pnące rośliny.

4. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU** (PODBORZU) gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie. Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie lewej małej bramki od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, pnące rośliny.

5. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie zwieńczenia głównej bramy od strony południowej.
Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową.

6. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie zwieńczenia głównej bramy od strony południowej.
Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, uszkodzenia herbu i zwornika.

7. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie zwieńczenia prawej małej bramki od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową.

8. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie zwieńczenia lewej małej bramki od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową.

9. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU** (PODBORZU) gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Widok ogólny od strony północnej.
Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową.

10. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU** (PODBORZU) gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie prawej małej bramki i słupa od strony północnej.
Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową.

11. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie lewej małej bramki i słupa od strony północnej.
Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową.

12. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU (PODBORZU)** gmina Olesno, powiat Dąbrowa tarnowska, województwo małopolskie.
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie lewej małej bramki i słupa od strony północnej.
Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową.

13. Reprezentacyjna brama wjazdowa prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU Stan** przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z lewej strony od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu.

14. Reprezentacyjna brama wjazdowa prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU Stan** przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z lewej strony od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu.

15. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU** Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z lewej strony od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu.

16. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU** Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z lewej strony od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu.

17. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z lewej strony, od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na pogiętym metalowym ogrodzeniu.

18. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z prawej strony, od strony północnej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

19. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z prawej strony, od strony północnej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

20. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2021 r. Zbliżenie słupów ogrodzenia z lewej strony, od strony północnej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

21. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2021 r. Widok ogólny od strony południowej. Widoczne ubytki, złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

22. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2018 r. Widok ogólny od strony południowej. Widoczne mniejsze ubytki, mniejsze złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

23. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2018 r. Widok ogólny od strony południowej. Widoczne mniejsze ubytki, mniejsze złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

24. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2018 r. Zbliżenie zwornika, od strony południowej. Widoczne mniejsze ubytki, mniejsze złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

25. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2018 r. Zbliżenie słupów z lewej, południowej strony. Widoczne mniejsze ubytki, mniejsze złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.

26. **Reprezentacyjna brama wjazdowa** prowadząca na teren barokowego ogrodu z 1890r. w **BRNIU**
Stan przed remontem 2018 r. Zbliżenie słupów z lewej, południowej strony. Widoczne mniejsze ubytki, mniejsze złuszczenia tynków, przebarwienia, wypłukania przez wodę deszczową, roślinność na metalowym ogrodzeniu, glony.